

Uwagi ogólne

Właściwie skonstruowana procedura grantodawcza powinna obejmować określenie podmiotów, do których kieruje się ofertę dotacyjną. Precyzyjne ustalenie takiego kręgu odbiorców ułatwia właściwą selekcję oraz wpływa na bezpieczeństwo prawne przyznawania i rozliczania dotacji, umożliwia także skuteczne egzekwowanie wypełniania warunków, na jakich została przyznana. Ważna jest przy tym szczegółowa wiedza na temat charakteru prawnego poszczególnych odbiorców. Zawierając bowiem umowę o dotację z jednostką nieposiadającą osobowości prawnej, należy mieć świadomość, kto i na jakich zasadach będzie odpowiadał za działania tej jednostki, wobec kogo można będzie ewentualnie dochodzić zwrotu dotacji i na ile skuteczne będzie to działanie. Zawarcie z kolei umowy z osobami nieuprawnionymi do reprezentowania danego podmiotu powoduje nieważność tej czynności prawnej, co pociąga za sobą konieczność dochodzenia odpowiednich roszczeń w przypadku choćby częściowego wykonania postanowień danej umowy.

W ramach poniższego opracowania pod pojęciem odbiorcy dotacji rozumiane będą jednostki organizacyjne, których funkcjonowanie regulowane jest w polskim prawie (ze zwróceniem szczególnej uwagi na te osoby prawne, które są najczęstszymi odbiorcami dotacji).

Każda osoba prawna wyposażona jest w zdolność prawną. Ma określone prawa i obowiązki, które nabywa i zbywa we własnym imieniu. Ma odrębny od innych osób prawnych i fizycznych majątek. Osoby prawne odpowiadają swoim majątkiem za niewykonanie zobowiązań.

Mogą pozywać i być pozywane do sądu. Zgodnie z przyjętym w Polsce tzw. normatywnym typem regulacji, system prawny nie określa ogólnych cech, jakim odpowiadać muszą jednostki organizacyjne, by miały przymiot osób prawnych, lecz wskazuje z nazwy typy lub indywidualne organizacje, które wyposaża w osobowość prawną.

Ogólne reguły dotyczące osób prawnych określa kodeks cywilny. Zgodnie z nim powstanie, ustrój i istnienie osób prawnych precyzują właściwe przepisy. Zapis taki stanowi odwołanie do różnego rodzaju ustaw, które albo regulują funkcjonowanie pewnego typu osób prawnych (stowarzyszenia, szkoły wyższe), albo uchwalane są dla indywidualnie określonych osób prawnych (np. Polski Czerwony Krzyż). W wypadkach i w zakresie przewidzianych w tych ustawach, organizacje i sposób działania osoby prawnej reguluje także jej statut, który jest typowym i najczęściej obowiązującym uzupełnieniem ustawowej regulacji funkcjonowania osób prawnych. Statut określa przede wszystkim kwestie obszaru i sposobu działania oraz kompetencje organów osoby prawnej. *Uregulowania statutu mają też duże znaczenie dla rozpoznania zakresu działalności danej osoby prawnej, tzn. określenia celów jej funkcjonowania i sposobów ich realizacji. Jak ważne jest to rozpoznanie pokazuje doświadczenie, w świetle którego okazuje się, że nierzadko niestety osoby prawne starają się o dotacje na działania, które nie wchodzą w określony statutem zakres ich funkcjonowania.* Funkcją informacyjną, obok ewidencyjnej, pełnią rejestry osób prawnych, do których wpisuje się określone prawem dane dotyczące odpowiednich podmiotów. Co prawda nie obowiązuje generalny nakaz prowadzenia rejestrów dla wszystkich osób prawnych, ale nie została nim objęta tylko mała grupa (np. kościelne osoby prawne, gminy).

Zgodnie z kodeksem cywilnym rodzaje rejestrów oraz ich organizację i sposób prowadzenia regulują odrębne przepisy. W przypadkach, gdy prowadzenie rejestru zostało dla danego rodzaju osób prawnych przewidziane, a zarazem przepisy szczególne nie stanowią inaczej, jednostka organizacyjna uzyskuje osobowość prawną dopiero z chwilą jej wpisania do właściwego rejestru. Nie ma w polskim prawie ogólnych reguł dotyczących wszystkich rejestrów. Jednakże funkcję porządkującą i ujednolicającą spełnia wprowadzony ustawą z 20 sierpnia 1997 r. (Dz. U. nr 121/1997, poz. 769 z późn. zm.) Krajowy Rejestr Sądowy. Rejestr składa się z: rejestru przedsiębiorców, rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej, rejestru dłużników niewypłacalnych. Funkcję informacyjną Krajowego Rejestru spełnia Centralna Informacja Krajowego Rejestru Sądowego, z oddziałami przy sądach rejonowych. Krajowy Rejestr Sądowy jest jawny. Wydawane są z niego odpisy, wyciągi i zaświadczenia. Dokumenty te może otrzymać każdy. Każdy ma też prawo do przeglądania akt rejestrowych podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców. Podmioty wpisane do Rejestru zobowiązane są umieszczać w oświadczeniach pisemnych m.in. numer, pod którym są umieszczone w Krajowym Rejestrze Sądowym. Wpisy do Rejestru podlegają obowiązkowi ogłoszenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, chyba że określona ustawa stanowi inaczej. Ta zasada oraz fakt jawności i ogólnej dostępności Krajowego Rejestru Sądowego sprawiają, że nie można skutecznie powoływać się na nieznaną osobę ujawnioną w Krajowym Rejestrze Sądowym. Nie obowiązują formalnie też żadne terminy dotyczące aktualności odpisów czy wyciągów z Krajowego Rejestru Sądowego. Wszelkie funkcjonujące w obrocie prawnym terminy mają

charakter zwyczajowy, a nie prawny. Aktualnym jest ten odpis czy wyciąg, który odpowiada na dany moment stanowi zapisów w Krajowym Rejestrze Sądowym. Może się więc tak zdarzyć, że aktualnym będzie odpis sprzed np. ośmiu miesięcy, a tego atrybutu nie będzie miał odpis sprzed zaledwie trzech tygodni.

W tym miejscu warto poczynić wzmiankę dotyczącą uzyskiwania statusu organizacji pożytku publicznego. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie zawiera regulacje, zgodnie z którymi status ten należy się spełniającym określone warunki organizacjom pozarządowym. Definicja ta jednak, jak pokazała praktyka stosowania ustawy, nie jest wystarczająco precyzyjna. Dowodem na to może być choćby przykład zarejestrowania przez jeden z sądów spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jako organizacji pożytku publicznego. Ową nieprecyzyjność odzwierciedla również pojawienie się sporów w literaturze oraz niejednoznaczna linia orzecnicza w tym zakresie. W obecnym więc stanie prawnym zarejestrowanie się w charakterze organizacji pożytku publicznego wcale nie musi oznaczać, że jest się organizacją pozarządową w powszechnym rozumieniu tego słowa. Prawdopodobnie ustawowa definicja organizacji pożytku publicznego zostanie doprecyzowana w ramach nowelizacji Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w aktualnym jednak stanie prawnym należy mieć świadomość istnienia wątpliwości, o których mowa wyżej.

W imieniu osoby prawnej działa odpowiedni organ, a ściślej określone osoby, których działania, podjęte w określonych warunkach (tzn. w zgodzie z kompetencjami przypisanymi w ustawie i statucie), liczą się jako działania

osoby prawnej. *W przypadku, gdy dochodzi do zawarcia umowy przez osobę bezprawnie występującą w roli organu osoby prawnej, umowa taka jest nieważna, nie wywołuje skutków prawnych.* Bezpodstawne występowanie w roli organu osoby prawnej może polegać na: przypisywaniu sobie tej funkcji przez kogoś, kto w ogóle takim organem nie jest albo na przekroczeniu przez organ przysługujących mu kompetencji określonych w ustawie lub w statucie. Osoba taka jest zobowiązana do zwrotu tego, co otrzymała w ramach umowy oraz do naprawienia szkody, którą druga strona poniosła przez to, że zawarła umowę, nie wiedząc o braku podstaw prawnych do pełnienia przez daną osobę funkcji organu osoby prawnej.

Ogólny podział osób prawnych przebiega następująco: Skarb Państwa, państwowe osoby prawne, komunalne osoby prawne, przedsiębiorcy, osoby prawne typu korporacyjnego (w ich strukturze funkcjonują członkowie) i fundacyjnego. Nie jest to podział ściśle prawny, ma on raczej charakter porządkujący, nierzadko bowiem grupy te się przenikają, np. fundacja może prowadzić działalność gospodarczą i tym samym należeć do kręgu przedsiębiorców.

Poza osobami prawnymi wyróżnić można kolejny rodzaj podmiotów prawa cywilnego, którym przysługuje w ograniczonym zakresie zdolność prawna. Podmiotowość i ograniczoną zdolność prawną mogą mieć organizacje, którym żaden przepis osobowości prawnej nie przyznał i które z tego względu osobami prawnymi nie są. Wystarczy, że działają one legalnie i że przepisy prawne przyznają im pewne atrybuty osób prawnych (np. zdolność sądową). Przyjmuje się, iż w przypadku takich organizacji, zdolność prawna przysługuje nie tym organizacjom, lecz ich członkom lub macierzystym osobom prawnym. W świetle przepisów kodeksu cywilnego

bowiem, podmiotem prawa cywilnego jest zawsze osoba fizyczna lub osoba prawna, nie ma innej kategorii podmiotów. Organizacje nieposiadające osobowości prawnej mogą natomiast poprzez swoje organy, działać jako przedstawiciele osób fizycznych lub prawnych, których mieniem - z reguły wydzielonym w postaci pewnego odrębnego majątku - zarządzają. W praktyce możliwe są tu różne sytuacje. Z najczęściej spotykanych wymienić można:

- *oddział osoby prawnej*, który nie posiada osobowości prawnej: w tej sytuacji podmiotem odpowiedzialnym oraz formalną stroną umowy będzie macierzysta osoba prawna; reprezentowanie oddziału może odbywać się na dwa sposoby: oddział reprezentuje organ osoby prawnej lub oddział jest reprezentowany przez kierownika tego oddziału, który na podstawie pełnomocnictwa reprezentuje oddział w granicach oraz w zakresie w tym pełnomocnictwie przewidzianych;

- *grupa nieformalna*: w tym przypadku istnieją dwa rozwiązania: w pierwszym grupa nieformalna korzysta z osobowości prawnej zaprzyjaźnionej lub współpracującej osoby prawnej, wówczas podmiotem prawnym, z którym podpisuje się umowę i który zaciąga określone zobowiązania, jest ta osoba prawna; drugie rozwiązanie to takie, że osoby fizyczne tworzące grupę nieformalną udzielają pełnomocnictwa osobom wyznaczonym do reprezentowania ich i zawierania określonych umów w ich imieniu, wówczas podmiotem prawnym będą wszystkie osoby fizyczne tworzące grupę i one będą odpowiedzialne przed grantodawcą;

- *stowarzyszenia zwykłe*: uproszczona forma stowarzyszenia bez osobowości prawnej; stowarzyszenie zwykłe jest reprezentowane przez przedstawiciela określonego w regulaminie przedstawianym właściwemu organowi nadzoru; stowarzyszenie zwykłe nie może otrzymywać dotacji ani darowizn.

Jak wyraźnie wynika z powyższych uwag, system prawny dopuszcza istnienie wielu różnych podmiotów prawnych o odmiennych strukturach organizacyjnych, różnych zasadach działania i sposobie oraz zakresie reprezentowania osób prawnych. Formułując zatem programy grantowe, trzeba zawsze znać odpowiedź na kilka podstawowych pytań:

- Do jakiego kręgu odbiorców skierowana jest oferta grantowa, z kim będą podpisywane ewentualne umowy o dotację, kto będzie odpowiadać za niewykonanie zobowiązań wynikających z umowy grantowej.

- Jakie konkretnie osoby, na jakiej podstawie prawnej i w jakim zakresie są uprawnione do reprezentowania i zaciągania zobowiązań w imieniu odbiorców dotacji.

- Jakie dokumenty pozwolą rozpoznać podmioty, które zgłaszają się do udziału w konkursach dotacyjnych oraz jakie dokumenty określają status osób uprawnionych do reprezentowania danego podmiotu.

Zestawienie najczęściej występujących typów grantobiorców

Jednostka organizacyjna	Podstawy prawne	Organy uprawnione do reprezentowania	Dokumenty identyfikujące jednostkę organizacyjną
<i>Fundacja</i>	Ustawa o fundacjach, statut	zarząd	odpisy, wyciągi i zaświadczenia z KRS
<i>Stowarzyszenia</i>	Ustawa o stowarzyszeniach, statut	zarząd, dyrektor	odpisy, wyciągi i zaświadczenia z KRS
<i>Szkoły wyższe</i>	Ustawa o szkolnictwie wyższym, Ustawa o wyższych szkołach zawodowych, ustawy i rozporządzenia Rady Ministrów powołujące poszczególne szkoły wyższe, statuty	rektor, dziekan wydziału, kanclerz uczelni	ustawy i rozporządzenia Rady Ministrów powołujące poszczególne szkoły wyższe, odpisy z rejestru dla uczelni niepaństwowych prowadzonego przez Ministra Edukacji Narodowej
<i>Przedsiębiorcy</i>	kodeks spółek handlowych, kodeks cywilny, Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, umowy spółki	odpowiednio: zarząd, wspólnicy, osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą	odpisy, wyciągi i zaświadczenia z KRS, odpisy, wyciągi i zaświadczenia z Ewidencji Działalności Gospodarczej
<i>Institucje kultury</i> • osoby prawne tworzone odpowiednio przez ministra, kierownika urzędu centralnego lub jednostkę samorządu terytorialnego	Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, statut nadany przez organizatora	organ wymieniony w statucie	odpis z rejestru prowadzonego odpowiednio przez ministra, kierownika urzędu centralnego, jednostkę samorządu terytorialnego

Zestawienie najczęściej występujących typów grantobiorców

Jednostka organizacyjna	Podstawy prawne	Organy uprawnione do reprezentowania	Dokumenty identyfikujące jednostkę organizacyjną
<p><i>Muzea</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne tworzone przez ministrów i kierowników urzędów centralnych, • jednostki samorządu terytorialnego, • osoby fizyczne, • osoby prawne, • jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej 	<p>Ustawa o muzeach, statut nadany przez organizatora muzeum</p>	<p>organ wymieniony w statucie</p>	<p>dokumenty właściwe dla organizatora muzeum, odpis z Państwowego Rejestru Muzeów prowadzonego przez Ministra Kultury i Sztuki (wpis do rejestru nie jest jednak warunkiem działalności muzeów)</p>
<p><i>Biblioteki</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne tworzone przez ministrów i kierowników urzędów centralnych, • jednostki samorządu terytorialnego, • osoby fizyczne, • osoby prawne, • jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej 	<p>ustawa o bibliotekach; w przypadku funkcjonowania biblioteki jako samodzielnej jednostki organizacyjnej: akt o utworzeniu biblioteki oraz statut nadany przez organizatora</p>	<p>organy organizatorów bibliotek, organy określone w akcie tworzącym bibliotekę lub w statucie</p>	<p>dokumenty właściwe dla organizatora biblioteki</p>

Zestawienie najczęściej występujących typów grantobiorców

Jednostka organizacyjna	Podstawy prawne	Organy uprawnione do reprezentowania	Dokumenty identyfikujące jednostkę organizacyjną
<p><i>Domy pomocy społecznej</i> jednostki prowadzone przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jednostki samorządu terytorialnego, • kościoły, • związki wyznaniowe, fundacje i stowarzyszenia, • inne osoby prawne, • osoby fizyczne 	Ustawa o pomocy społecznej	organ określony w dokumentach tworzących dom pomocy społecznej	dokument erygujący dom pomocy społecznej, wypis z rejestru prowadzonego przez właściwego wojewodę
<p><i>Organizacje kościelne</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • organizacje powołane przez struktury Kościoła lub z ich udziałem, nie obowiązują ich prawo o stowarzyszeniach 	Ustawa o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej	organ wynikający z dokumentu przedstawionego przez odpowiednią władzę kościelną	dokument przedstawiony przez odpowiednią władzę kościelną (akt założycielski organizacji wydany przez odpowiednią władzę kościelną, aktualny akt o powołaniu danych osób do organu organizacji)
<p><i>Organizacje katolickie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • stowarzyszenia założone za aprobatą władz kościelnych 	Ustawa o stowarzyszeniach	zarząd	odpisy, wyciągi i zaświadczenia z KRS
<p><i>Kościelne osoby prawne</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • m.in. parafie, • Caritas Polska, • Caritas diecezjalne, • uczelnie kościelne 	Ustawa o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej	organ wymieniony w ustawie: odpowiednio dla parafii: proboszcz lub administrator, dla Caritas: dyrektor dla uczelni: rektor oraz dziekani	dokument przedstawiony przez odpowiednią władzę kościelną (powiadomienie właściwej władzy kościelnej o utworzeniu kościelnej osoby prawnej, wykaz kościelnych osób prawnych, aktualny dokument informujący o powołaniu władzy kościelnej osoby prawnej)

Zestawienie najczęściej występujących typów grantobiorców			
Jednostka organizacyjna	Podstawy prawne	Organy uprawnione do reprezentowania	Dokumenty identyfikujące jednostkę organizacyjną
<p><i>Szkoły i placówki oświatowe</i> szkoła i placówka mogą być publiczne i niepubliczne; podmioty uprawnione do założenia: jednostki samorządu terytorialnego, niektórzy ministrowie, osoby prawne i osoby fizyczne</p>	Ustawa o systemie oświaty, statut	dyrektor oraz w pewnym zakresie organy podmiotów prowadzących szkołę lub placówkę	dokumenty właściwe dla założenia szkoły, wypis z ewidencji prowadzonej przez odpowiednią jednostkę samorządu terytorialnego, dokument powołujący na stanowisko dyrektora, rejestr REGON
<p><i>Jednostki ochrony przeciwpożarowej.</i> System ochrony przeciwpożarowej obejmuje m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jednostki Państwowej Straży pożarnej, dla których jest odrębna ustawa, • zakładowe i samorządowe jednostki straży pożarnej, działające w oparciu o różne podstawy prawne; tworzy się je w drodze zarządzenia jednostki tworzącej za zgodą ministra właściwego dla spraw wewnętrznych • ochotnicze straże pożarne działające w oparciu o Ustawę - prawo o stowarzyszeniach 	Ustawa o ochronie przeciwpożarowej, Ustawa o Państwowej Straży Pożarnej Ustawa - prawo o stowarzyszeniach, statut	odpowiedni komendanci w przypadku Państwowej Straży pożarnej, organy podmiotów tworzących przypadku zakładowych i samorządowych jednostek oraz właściwi komendanci w zakresie umocowania, zarząd w przypadku ochotniczych straży pożarnych	ustawa oraz dokumenty własne w przypadku Państwowej Straży Pożarnej, dokumenty osoby prawnej tworzącej jednostkę w przypadku jednostek zakładowych i samorządowych, odpisy, wyciągi zaświadczenia w przypadku ochotniczej straży pożarnej

Zestawienie najczęściej występujących typów grantobiorców

Jednostka organizacyjna	Podstawy prawne	Organy uprawnione do reprezentowania	Dokumenty identyfikujące jednostkę organizacyjną
<i>Izby gospodarcze</i> <ul style="list-style-type: none"> organizacje samorządu gospodarczego tworzone przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą 	Ustawa o izbach gospodarczych,	ustrój izby (w tym struktura i kompetencje organów) ustalany jest w statucie	odpisy, wyciągi i zaświadczenia z KRS
<i>Izby rzemieślnicze</i> <ul style="list-style-type: none"> organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła 	Ustawa o rzemiośle, statut	ustrój izby (w tym struktura i kompetencje organów) ustalany jest w statucie	odpisy, wyciągi i zaświadczenia z KRS
<i>Spółdzielnie</i>	Ustawa prawo spółdzielcze, statut	zarząd	odpisy, wyciągi i zaświadczenia z KRS
<i>Polski Czerwony Krzyż</i> <ul style="list-style-type: none"> PCK posiada wielostopniową strukturę: struktura krajowa, okręg, rejon, koto, klub, grupa 	Ustawa o Polskim Czerwonym Krzyżu, rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zatwierdzenia statutu Polskiego Czerwonego Krzyża	Zarząd Główny i jego Prezydium w strukturze krajowej, zarząd w pozostałych stopniach struktury PCK	ustawa, statut, uchwały odpowiednich (zgodnych z ustawą i statutem) organów powołujących zarząd

Zestawienie najczęściej występujących typów grantobiorców

Jednostka organizacyjna	Podstawy prawne	Organy uprawnione do reprezentowania	Dokumenty identyfikujące jednostkę organizacyjną
<p><i>Placówki opiekuńczo-wychowawcze, ośrodki opiekuńczo-wychowawcze, jednostki specjalistycznego poradnictwa</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • publiczne - prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego, • niepubliczne - prowadzone przez kościoły i związki wyznaniowe, osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, stowarzyszenia i fundacje) 	Ustawa o pomocy społecznej	organy podmiotów prowadzących ośrodki oraz kierownicy ośrodków w zakresie upoważnień udzielonych przez te organy	dokumenty właściwe dla organów prowadzących
Związki zawodowe	Ustawa o związkach zawodowych, statut	organ określony w statucie	odpisy, wyciągi i zaświadczenia z KRS

Zestawienie najczęściej występujących typów grantobiorców

Jednostka organizacyjna	Podstawy prawne	Organy uprawnione do reprezentowania	Dokumenty identyfikujące jednostkę organizacyjną
<p><i>Zakłady Opieki Zdrowotnej</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • jednostka organizacyjna utworzona przez ministra lub centralny organ administracji rządowej, wojewodę, jednostkę samorządu terytorialnego, państwową uczelnię medyczną, kościół lub związek wyznaniowy, pracodawcę, fundację, związek zawodowy, samorząd zawodowy lub stowarzyszenie, inną krajową lub zagraniczną osobę prawną lub osobę fizyczną, spółkę niemającą osobowości prawnej 	<p>Ustawa o zakładach opieki zdrowotnej, statut nadany przez podmiot tworzący ZOZ</p>	<p>organ zarządzający i reprezentujący wskazany w statucie</p>	<p>odpisy, wyciągi i zaświadczenia z KRS w przypadku publicznych zakładów opieki zdrowotnej, odpisy i wyciągi z rejestru prowadzonego przez wojewodę właściwego dla siedziby niepublicznego ZOZ</p>

Praktyczne przykłady

Jak widać z powyższego zestawienia w polskim systemie prawnym mamy wiele typów jednostek organizacyjnych, o bardzo różnych strukturach, rozrzuconych po wielu rejestrach, o odmiennych często dokumentach identyfikujących daną jednostkę. Powodować to może różne komplikacje natury formalnej i prawnej, począwszy od konieczności stosowania różnych zasad do oceny dokumentów przedstawionych przez organizacje występujące o dotacje, aż po możliwe trudności w egzekwowaniu prawidłowości realizacji projektów oraz rozliczeń dotacji. Poniżej kilka przykładów możliwych komplikacji związanych z różnorodnością form prawnych potencjalnych grantobiorców.

1. Ogłaszając konkurs grantowy informujący, iż o dotacje mogą się ubiegać organizacje pozarządowe, bez sprecyzowania o jakie organizacje chodzi, można otrzymać wnioski np. od stowarzyszeń, związków zawodowych, izb rzemieślniczych, organizacji kościelnych, niepaństwowych szkół wyższych. Aby temu zapobiec, warto rozważyć precyzyjne określanie typów jednostek organizacyjnych, do których kieruje się zaproszenie, bądź odwoływanie się do definicji z określonych aktów prawnych.

2. Często praktyką jest żądanie dołączenia do wniosków statutów organizacji. Jak widać z przedstawionego wyżej zestawienia, zdarza się, iż dana jednostka organizacyjna nie posiada lub nie musi posiadać takiego dokumentu. Wówczas, mimo iż teoretycznie konkurs jest dla niej otwarty, to nie może ona złożyć poprawnego formalnie wniosku. Dlatego też

warto wskazywać dokładnie żądane dokumenty w ścisłej zależności od uprzednio sprecyzowanego kręgu potencjalnych odbiorców dotacji.

3. Ogłoszenie konkursu grantowego dla dzienników i czasopism spowoduje otrzymanie wniosków od bardzo różnych podmiotów. Zgodnie bowiem z ustawą o prawie prasowym wydawcą może być osoba prawna, osoba fizyczna, jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej. W szczególności wydawcą może być organ państwowy, przedsiębiorstwo państwowe, organizacja polityczna, związek zawodowy, organizacja spółdzielcza, samorządowa i inna organizacja społeczna oraz kościół lub inny związek wyznaniowy. Może to spowodować trudności formalne, szczególnie gdy z różnych powodów nie jest możliwe finansowanie przez danego grantodawcę działalności politycznej czy działalności gospodarczej. Ważne jest zatem, by w przypadku takiego konkursu zawczasu przewidzieć takie sytuacje, dokonać precyzyjnych wyłączeń i zapisać je w warunkach konkursowych.

4. Bywa tak, że w procedurach konkursowych przewidziane jest wyłączenie możliwości finansowania jednostek publicznych. W związku z tym, że - jak wynika z wyżej przedstawionego zestawienia - niektóre z jednostek mogą być tworzone zarówno przez jednostki samorządu terytorialnego, jak i przez np. różnego rodzaju osoby prawne, może dojść do sytuacji, gdy po pierwsze konieczne będzie badanie dokładnego statusu macierzystej osoby prawnej, a po drugie z grupy takich samych podmiotów, prowadzących tą samą działalność, trzeba będzie część wyłączyć, ze względu na status jednostek tworzących te podmioty.

5. Proponując dofinansowanie grupom nieformalnym, należy przemyśleć metodę formalnego przekazywania dotacji oraz ich rozliczania, tzn. zdecydować czy odbędzie się to poprzez zaprzyjaźnioną organizację posiadającą osobowość prawną, czy bezpośrednio grupie nieformalnej jako zespołowi osób fizycznych. Wybór pierwszej z możliwości niesie ryzyko, iż procedury i zasady obowiązujące w zaprzyjaźnionej organizacji wstrzymają lub utrudnią sprawne realizowanie projektu. Poza tym ewentualne kłopoty tej organizacji mogą przełożyć się na wykonalność finansowanego projektu. Zaletą tego wyboru jest z kolei fakt, że grantodawca ma konkretnego partnera, którego łatwo może sprawdzić pod względem wiarygodności finansowej i organizacyjnej. Druga koncepcja może być czasem niemożliwa do zrealizowania ze względu np. na ograniczenie finansowania tylko do zarejestrowanych organizacji pozarządowych. Trudno też precyzyjnie ocenić wiarygodność osób tworzących grupę nieformalną i w związku z tym trudne może być dochodzenie ewentualnych roszczeń. Niewątpliwą zaletą przekazania dotacji członkom grupy nieformalnej jako zespołowi osób fizycznych jest ich bezpośrednie wsparcie. Oznaczać to będzie wspólną, bardzo realną odpowiedzialność. Może ona stać się impulsem do zinstytucjonalizowania współpracy w przyszłości.

Forum Darczyńców w Polsce

to związek niezależnych i samodzielnych finansowo organizacji przyznających dotacje na cele społecznie użyteczne.

Forum zrzesza organizacje, instytucje i firmy, które przyznają dotacje na różnorodne inicjatywy obywatelskie realizowane dla dobra publicznego. Organizacje te działają w takich obszarach jak: nauka i edukacja, pomoc społeczna, ochrona zdrowia, dziedzictwo kulturowe i sztuka, ochrona środowiska, zwalczanie bezrobocia, rozwój społeczeństwa obywatelskiego, rozwój terenów wiejskich i przedsiębiorczości, przestrzeganie praw człowieka, współpraca międzynarodowa. Każda z nich określa własne cele, priorytety, zasady i normy przyznawania wsparcia. Odbiorcami pomocy są najczęściej inne organizacje pozarządowe, obywatelskie grupy nieformalne, placówki oświatowe i kulturalne, a niekiedy także osoby indywidualne.

Forum Darczyńców w Polsce powstało, by doskonalić umiejętności i upowszechniać dobre praktyki w przyznawaniu dotacji na działania organizacji obywatelskich i innych instytucji, które dążą do pozytywnych zmian społecznych. Stara się także tworzyć przyjazne i przejrzyste warunki rozwoju dla organizacji udzielających wsparcia materialnego i niematerialnego oraz budować ich społeczną wiarygodność.

Forum Darczyńców w Polsce,
ul. Traugutta 7/9,
00-067 Warszawa,
tel.(0-22) 826-83-24, tel/fax. (0-22) 826-90-51
e-mail: poczta@forumdarczyncow.pl
www.forumdarczyncow.pl

Redakcja i korekta:
Agnieszka Witkiewicz

opracowanie graficzne i skład:
Maciej Piwowarczuk, VIDERE (www.crossofcommunications.com)

Foto:
Jacek Wrzesiński, Małopolska Agencja Informacyjna

(C) Forum Darczyńców w Polsce, Warszawa 2005